

Циклова комісія музики і хореографії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СПИВИ І МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

для студентів

спеціальності
освітньої програми
освітньо-кваліфікаційного рівня

012 Дошкільна освіта
012 Дошкільна освіта (Дошкільна освіта)
молодший спеціаліст

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1488/20
Сев
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » _____ 2020 р.

Розробник:

Теряєва Лариса Анатоліївна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Теряєва Лариса Анатоліївна, викладач циклової комісії музики і хореографії Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії музики і хореографії

Протокол від «24» серпня 2020 р. № 1

Голова циклової комісії Романова Тетяна РОМАНОВА

Робочу програму перевірено

«28» серпня 2020 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Гейхман Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з навчальної роботи Карлінська Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (_____), «___» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	1,5 / 45
Курс	II
Семестр	3
Кількість змістовних модулів з розділом:	3
Обсяг кредитів	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	45
Аудиторні	22
Модульний контроль	2
Самостійна робота	21
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Співи і музична література» полягає у засвоєнні студентами основ музично-теоретичних дисциплін, розширення їх художньої освіти, розвиток музичних здібностей; виховання художнього смаку та інтересу до музичного мистецтва.

Завданням дисципліни «Співи і музична література» є:

- навчання основам музичної грамоти;
- формування вокально-хорових навичок;
- формування художньо-образного мислення;
- розвиток здібності сприймати та аналізувати твори музичного мистецтва;
- естетичний розвиток студентів.

У студентів мають бути сформовані такі **компетентності**:

Загальні:

- здатність до організації і планування;
- засвоєння основ базових знань з професії;
- уміння розв'язувати проблему;
- здатність прийняти рішення;
- формування навичок управління інформацією;
- здатність працювати в міждисциплінарній команді;
- здатність застосовувати знання на практиці;
- здатність до навчання;

Фахові:

- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, вмотивоване здійснення професійної діяльності;
- здатність нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- демонструвати предметну та сучасну базу знань;
- готовність застосовувати сучасні методики і технології;
- здатність розробляти і реалізовувати культурно-просвітницькі програми для різних категорій населення, в тому числі з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- здатність професійно взаємодіяти з учасниками культурно-просвітницької діяльності;
- володіння методами навчання і виховання засобами музичного мистецтва;
- вміння оперувати теоретичними основами музичного мистецтва, професійною термінологією;
- застосування професійно-профільованих знань у музичній діяльності (за видами);
- здатність до творчості.

Предметні:

- усвідомлення важливості знання базової музичної термінології;
- здатність сприймати, аналізувати та оцінювати музичні твори;
- спроможність до виконання музичних творів (інструментальних, вокальних);
- орієнтування у нотному тексті музичного твору;
- володіння прийомами навчання гри на дитячих музичних інструментах;
- орієнтування в різних формах та жанрах музичних творів;
- здатність співати пісні дитячого репертуару з тактуванням і сольфеджуванням;

- здатність до виконання музичних творів на дитячих музичних інструментах (металофон, ксилофон, сопілка тощо);
- усвідомлення важливості використання творчих завдань в різних видах музичної діяльності дітей дошкільного віку.

Предмет: процес цілеспрямованої музично-теоретичної підготовки студентів до майбутньої професії.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення дисципліни «Співи і музична література» спрямоване на досягнення студентом наступних результатів:

- знати закономірності музичного сприйняття, вікові особливості музичного розвитку дітей дошкільного віку;
- знати основні засоби виразності музики;
- визначати метричні та ритмічні особливості музичних творів;
- знати основних жанрів симфонічної музики;
- визначати особливості мелодики української народної пісні;
- знати особливості вокального розвитку дітей дошкільного віку;
- усвідомлювати роль музичного керівника і вихователя в організації музичної діяльності дітей дошкільного віку;
- самостійно співати по нотах;
- володіти вокально-хоровими навичками;
- співати дитячий репертуар з тактуванням;
- співати дитячі пісні з сольфеджуванням;
- грати на дитячих музичних інструментах;
- визначати на слух форму та жанр музичного твору.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
Лекції		Практичні	ПК	Сам. робота	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Елементарна теорія музики і сольфеджіо					
Тема 1. Музика як вид мистецтва.	4	2			2
Тема 2. Музична мова.	6	2	2		2
Тема 3. Метр. Ритм.	4		2		2
Тема 4. Інтервали.	4		2		2
Тема 5. Лад і тональність.	3		1		2
Разом за змістовим модулем 1	21	4	7		10
Модуль 2. Музична література					
Тема 1. Українська народна музика та її використання у творчості	4	2			2

композиторів-класиків.					
Тема 2. Музичні жанри.	3		1		2
Тема 3. Слухання музичних творів.	2		2		
Тема 4. Музика в театрі: опера, балет, дитяча опера, музична казка.	4		2		2
Разом за змістовим модулем 2	13	2	5		6
Модуль 3. Співи					
Тема 1. Спів як важливий засіб музичного виховання.	2				2
Тема 2. Формування вокально-хорових навичок.	4		2		2
Тема 3. Спів пісень дитячого репертуару з тактуванням і сольфеджуванням.	3		2		1
Модульна контрольна робота.	2			2	
Разом за змістовим модулем 3	11		4	2	5
Разом за семестр	45	6	16	2	21

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Елементарна теорія музики та сольфеджіо

Тема 1. Музика як вид мистецтва. Мистецтво – особлива форма відображення дійсності. Види мистецтва. Музика як вид мистецтва. Основні виражальні засоби музики. Загальна характеристика елементів музичної мови. Значення цих елементів для створення музичного образу. Взаємодія музики з іншими видами мистецтва (живопис, архітектура, скульптура, література, хореографія, театр, кіно, декоративно-ужиткове мистецтво, цирк).

Основні поняття: мистецтво; музика; мелодія; лад; ритм; динаміка; регістр; штрихи; тембр; фактура; музичний образ; види мистецтва.

Рекомендована література: [7, 9].

Тема 2. Музична мова. Звук як фізичне явище. Музичний звук і його властивості: висота, тривалість, гучність. Звуки довгі та короткі. Тихі та гучні звуки. Високі та низькі звуки. Нотна грамота. Мелодія, ритм, пульс, темп. Напрямок руху мелодії. Знайомство з фортепіанною клавіатурою. Тривалості нот. Знаки альтерації (ключові та випадкові). Діапазон. Регістри. Октави. Темперований стрій. Півтон і тон.

Основні поняття: звук; регістр; назви звуків; нотний стан; скрипковий та басовий ключі; нотне письмо; звукоряд; дієз; бемоль; бекар; тон; півтон; октава.

Рекомендована література: [7, 13].

Тема 3. Метр. Ритм. Ритм – організація звукового потоку (звуків і пауз однакових або різних за тривалістю) у часі. Метр. Диригентські схеми. Такт. Пауза. Розмір. Рівномірність пульсації. Тактовий розмір. Тактова риска. Затакт. Знаки збільшення тривалостей. Прості, складні, мішані розміри. Групування в простих, складних, мішаних розмірах. Схеми диригування в різних розмірах. Змінний розмір. *Основні поняття:* ритм; метр; ритмічний поділ тривалостей; розмір; такт - затакт.

Рекомендована література: [7, 10].

Тема 4. Інтервали. Ступенева і тонова (кількісна та якісна) величина інтервалів. Класифікація інтервалів за часовим співвідношенням – мелодичні та гармонічні; за відношенням до октави – прості і складені; за положенням у музичній системі – діатонічні і хроматичні; за слуховим враженням – консонанси і дисонанси; за положенням у тональності – стійкі та нестійкі. Обернення інтервалів. Побудова усіх видів інтервалів від звуку вгору і вниз

Основні поняття: інтервал; консонанс; дисонанс; обернення; види інтервалів.

Рекомендована література [9, 13].

Тема 5. Лад і тональність. Загальне поняття про лад. Стійкі та нестійкі ступені ладу. Тяжіння та розв'язання. Головні, побічні ступені. Мажор і мінор. Три види мажору і мінору. Тональність. Квінтове коло тональностей. Паралельні, однойменні тональності. Взаємодія мажору і мінору. Літерне позначення тональностей

Основні поняття: лад; ступень; мажор; мінор; квінтове коло; тональність.

Рекомендована література [4, 9].

Модуль 2. Музична література

Тема 1. Українська народна музика та її використання у творчості композиторів-класиків (М.Лисенко, Б.Лятошинський, М.Леонтович, К.Стеценко). Композитор — конкретна особа, яка створила той чи інший твір. Авторська (композиторська, професійна) музика — твори, що записані автором (композитором) для подальшого виконання. Музичний фольклор — усна народна музична творчість. Постать автора у фольклорі. Невідомий автор. Колективний автор. Основні жанри музичного фольклору: пісня та інструментальне награвання.

Основні поняття: професійна музика; фольклор; пісня.

Рекомендована література [5, 8].

Тема 2. Музичні жанри. Жанр як вид музичного твору. Пісня. Танець. Марш. Різноманітність жанрів інструментальної музики. Побутові інструментальні жанри — марш, танець. Марш, його жанрові ознаки. Різноманітність побутових маршів (військові, весільні, похоронні, марші-гімни). Марш як концертна п'єса. Казкові, іграшкові, дитячі марші. Поняття маршовості.

Тричастинні форми. Проста та складна тричастинні форми. Контраст та повторення в тричастинних формах.

Основні поняття: жанр; марш; танець; контраст; акцент.

Рекомендована література [4, 9].

Тема 3. Слухання музичних творів. Основи музичного аналізу. Слухання музики та словесно-образна характеристика музичних творів. Класифікація музичних творів. Електронна музика. Інструментальна музика. Камерна музика. Класична музика. Народна пісня. Розважальна музика. Симфонічна музика. Хорова музика. Музичні жанри та стилі.

Основні поняття: жанр; марш; танець; контраст; акцент.

Рекомендована література [3, 7].

Тема 4. Музика в театрі: опера, балет, дитяча опера, музична казка. Музично-театральні жанри: балет, опера, оперета, мюзикл та ін. Балет як вид музично-театрального мистецтва. Композиція та основні складові балету: класичний танець, пантоміма. Дитяча опера. Музична казка. Композитори-класики. Сучасні українські композитори. Композитори-класики. Сучасні українські композитори.

Дитячі музичні інструменти. Українські музичні інструменти. Інструменти симфонічного оркестру.

Основні поняття: балет; опера; мюзикл; оперета; композиція; класичний танець, пантоміма; музична казка; дитяча опера.

Рекомендована література [5, 10].

Модуль 3. Співи.

Тема 1. Спів як важливий засіб музичного виховання. Склад голосового апарату і охорона дитячого голосу. Діапазони голосів. Тембр голосу. Розспівування. Хоровий спів.

Основні поняття: вокальне дихання; гортань; вікові особливості; методика.

Рекомендована література [1, 2].

Тема 2. Формування вокально-хорових навичок. Співацька постава, співацьке дихання, звукоутворення, звуковедення, співацька дикція, хоровий стрій, ансамбль, багатоголосний спів, співу без супроводу (а капелла). Хоровий колектив. Вокальний ансамбль.

Основні поняття: співацька постава; звукоутворення; звуковедення; співацька дикція; ансамбль; а капелла.

Рекомендована література [6, 9].

Тема 3. Спів пісень дитячого репертуару з тактуванням і сольфеджуванням. Добір дитячого репертуару. Діапазон пісні. Етапи вивчення дитячої пісні з дітьми дошкільного віку. Пісенна дитяча творчість. Українські народні пісні. Календарно-обрядові пісні та хороводи. Сучасні естрадні дитячі пісні.

Основні поняття: репертуар; діапазон; пісні; творчість.

Рекомендована література [2, 3, 10].

6. Контроль навчальних досягнень

Контроль навчальних досягнень студента відбувається у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснює оцінювання роботи студента на практичному занятті та його самостійну роботу. Оцінювання відображає наступні характеристики:

- попереднє оцінювання (діагностика рівнів музично-естетичного та фахового розвитку, з'ясування індивідуальних особливостей та здібностей студента);
- оцінювання систематичності в підготовці до занять;
- оцінювання активності й результативності роботи студента протягом аудиторного заняття;
- оцінювання процесу та результату опанування студентом проблемних завдань;
- оцінка самостійної підготовки студента до заняття;
- ініціативність у навчальній діяльності;

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді написання контрольної роботи, яка складається з теоретичної і практичної роботи.

Основним критерієм оцінювання студента є:

- Ступінь розкриття теоретичних питань;
- Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання;

- Рівень виконання практичного завдання.

**6.1. Критерії і рівні поточного оцінювання знань, умінь і навичок
- з дисципліни «Співи і музична література»**

-

Підсумкова кількість балів (макс-10)	Критерії оцінювання
<p align="center">10-12 (високий рівень)</p>	<p>10. Студент має міцні знання програмового матеріалу, але, аналізуючи музичні твори, допускає неточності у формулюваннях при використанні спеціальної музичної термінології, також під час виконання музичних творів. у більшості випадків уміє обгрунтовано донести свою думку щодо музичних явищ. Йому важко виконати окремі фрагменти музичного твору. Вказані неточності може виправляти самостійно.</p> <p>11. Студент володіє тематичним музичним матеріалом у межах програми, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових музичних завданнях, демонструє знання спеціальної музичної термінології, уміння систематизувати, інтерпретувати музичні твори, асоціюючи їх з творами інших мистецтв, застосовувати здобуті знання у музичній діяльності.</p> <p>12. Студент має ГЛИБОКІ знання тематичного музичного матеріалу у межах програми; здатний узагальнювати, сприймати та виконувати музичні твори, застосовувати асоціативні зв'язки між музичними творами, творами інших мистецтв та життєвими явищами; спідомо використовувати спеціальну музичну термінологію у роздумах, висновках та узагальненнях щодо прослуханого чи виконаного твору, пропонує нетипові, цікаві художньо-творчі уявлення; рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення достатньо високий: самостійно використовує набуті знання, уміння та здібності в музичній діяльності.</p>
<p align="center">7-9 (достатній рівень)</p>	<p>7. Студент здатний сприймати та виконувати музичні твори, але робить непереконливі висновки, непослідовно викладає свої думки, допускає термінологічні помилки. студент знає найважливіший тематичний музичний матеріал, але знання нестійкі; спостерігаються помітні позитивні зміни у музичній діяльності.</p> <p>8. Студент уміє сприймати і виконувати музичні твори, досить повно аналізує художньо-образний зміст твору, але має стандартне мислення, йому бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень, не завжди вміє поєднувати музичні твори та життєві явища; недостатньо володіє спеціальною музичною термінологією при аналізі музичних творів.</p> <p>9. Студент виявляє достатнє засвоєння тематичного музичного матеріалу, але допускає неточності у використанні спеціальної музичної термінології, які потребують зауваження чи коригування, трапляються поодинокі недоліки у виконанні музичного твору і художньо-образному оформленні своїх роздумів. Прослухану музику не завжди самостійно систематизує та узагальнює.</p>
<p align="center">4-6 (середній рівень)</p>	<p>4. Студент здатний сприймати та виконувати музичні твори на репродуктивному рівні, але не розуміє художньо-образної сфери музичних творів; застосування знань та спеціальної музичної термінології на практиці задовільне.</p> <p>5. Студент володіє навичками й уміннями, які дають змогу проаналізувати чи виконати окремі музичні твори, котрі мають художньо конкретну словесну, понятійну основу, але не завжди вміє інтерпретувати музичні твори, які вимагають абстрактного художнього мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології; словниковий запас небагатий.</p> <p>6. Студент здатний сприймати і відтворювати основну частину музичного матеріалу,; але має слабо сформоване художнє мислення, не завжди послідовно та логічно характеризує музичні твори, його розповідь потребує уточнень і додаткових запитань; студент виявляє знання і розуміння основних тематичних положень, але не завжди вміє самостійно зробити порівняння, висновок щодо прослуханої чи виконаної</p>

7. Теми практичних занять

Модуль I. Елементарна теорія музики та сольфеджіо

Практичне заняття № 1 (2год).

1. Визначити довгі та короткі звуки
2. Прочитати з аркуша приклад у скрипічному ключі.
3. Вказати напрямок мелодії пісні.

Рекомендована література: [7, 9].

Практичне заняття № 2 (2 год)

1. Знайти ноти пісні на клавіатурі фортепіано.
2. Визначити розмір та тривалості нот у дитячій пісні.
3. Продемонструвати диригентську схему пісні.

Рекомендована література [7, 13].

Практичне заняття №3 (2 год)

1. Проплескати ритм музичного твору.
2. Визначити у данному прикладі альтеровані звуки.
3. Вказати лад даної пісні (мажор, мінор).

Рекомендована література [5, 9].

Практичне заняття №4 (1 год)

1. Визначити стійкі та нестійкі ступені ладу в тональності до –мажор.
2. Побудувати гармонічний і мелодичний вид мінору в тональності ля-мінор.
3. Продемонструвати спів пісень дитячого репертуару з тактуванням і сольфеджуванням.

Рекомендована література [2, 3, 10].

Модуль 2. Музична література

Практичне заняття №5 (1 год)

1. Визначити музичний жанр прослуханих творів для слухання.
2. Здійснити добір українських народних пісень та обробок українських пісень.
3. Прослухати музичні твори та здійснити детальний аналіз.

Практичне заняття №6 (2 год)

1. Запропонувати вправи на розвиток вокального діапазону.
2. Визначити музичний розмір дитячої пісні.
3. Здійснити добір поспівок на розвиток чіткої дикції.

Рекомендована література [6, 9].

Практичне заняття №7 (2 год)

1. Запропонувати вправи на формування правильного звукоутворення.
2. Виконати вокальні вправи на ланцюгове дихання
3. Проплескати ритмічний малюнок музичного твору
4. Проспівати дитячу пісню з тактуванням і сольфеджуванням.

Рекомендована література [2, 10].

Модуль 3. Співи

Практичне заняття №8 (2 год)

1. Запропонувати пісню для дітей дошкільного віку. Визначити діапазон мелодії.
2. Добрати вокальні вправи на розвиток чіткої дикції.
3. Визначити тривалості нот та продемонструвати ритмічний малюнок твору.
Рекомендована література [5,7].

Практичне заняття №9 (2 год)

1. Проспівати дитячу пісню нотами та виконати її на музичному інструменті.
2. Добрати вокальні вправи на розвиток чіткої дикції.
3. Представити вправи на розвиток ритмічного слуху.
4. Виконати пісню дитячого репертуару з тактуванням і сольфеджуванням.
Рекомендована література [3, 8].

8. Самостійна робота

№ з/п	ТЕМА	ЗМІСТ ЗАВДАННЯ
1	Музика як вид мистецтва	Написати основні виражальні засоби в музиці.
2	Музична мова.	Зобразити на нотному стані ноти: ре, соль,сі, фа. Визначити напрямок мелодії. та діапазон пісні.
3	Метр. Ритм.	Створити мелодії в різних ритмах та розмірах. Продемонструвати ритмічні малюнки мелодій.
4	.Інтервали.	Побудувати усі прості інтервали вгору та вниз у тональності до мажор.
5	Лад і тональність.	Визначити тональність мелодії та лад.
6	Українська народна музика та її використання у творчості композиторів-класиків.	Написати аналіз творчого шляху М. Леонтовича. Представити обробки українських народних пісень М. Леонтовича.
7	Музичні жанри.	Добрати приклади різних музичних жанрів (пісні, танці, марші).
8	Слухання музичних творів.	Зробити порівняльний аналіз музики А.Вівальді та В.Косенка.
9	Музика в театрі: опера, балет, дитяча опера, музична казка.	Прослухати дитячу оперу М. Лисенка «Коза-дереза» та здійснити аналіз твору.
10	Спів як важливий засіб музичного виховання.	Добрати пісні дитячого репертуару.
11	Формування вокально-хорових навичок.	Представити вокальні вправи на чітку дикцію.
12	Спів пісень дитячого	Виконати пісню дитячого репертуару з назвою

репертуару тактуванням сольфеджуванням.	з і	нот, зі словами та тактуванням. Проплескати ритмічний малюнок даної пісні. Спробувати придумати свою мелодію на слова пісні.
		21 год.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Гончаров М.С. Організація самостійної роботи студентів у коледжах засобами інформаційних технологій. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/11_.pdf (дата звернення: 22.01.2017р).
2. Кондратенко Г. Г. Формування професійно-особистісних цінностей майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті компетентісно зорієнтованої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*: зб.наук. праць. Умань: УДПУ, 2015. Вип.12.С. 152-158.
3. Мішедченко В.В. Формування професійної компетентності у системі методичної підготовки майбутнього фахівця. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. психолого-педагогічні науки*. Ніжин. 2015, № 2. С. 113-117.
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2013. 248 с.
5. Теряєва Л.А. Дитячий оркестр у дошкільному закладі. *Музичний керівник*, Київ, 2011, №3. С. 4-8; С. 54-56.
6. Шелудякова Н.О. Використання інтерактивних методів навчання при проведенні індивідуальних занять: матеріали XIV Міжнародної наукової інтернет-конференції Сучасний Соціокультурний простір, 2017. URL:<http://intkonf.org/sheludyakova-no-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-navchannya-pri-provedenni-individualnih-zanyat/> (дата звернення: 30.05.2016).

Додаткова:

1. Гринь Л. О. Історичний аспект розвитку української вокальної школи ХХ сторіччя [Електронний ресурс] / Л. О. Гринь // Вісник запорізького національного університету. – 2012. – № 1(17). – Режим доступу: <http://stacionline.org.ua/pedagog/80/14012-istorichnij-aspekt-rozvitku-ukraïnskoï-vokalnoï-shkoli-xx-storichchya.html>.
2. Кушка Я.С. Методика навчання співу: посібник з основ вокальної майстерності. – Тернопіль: Навчальна книжка – Богдан, 2010 р.;
3. Нечай С.П. Музика розвиває, виховує, оздоровлює: навч.-метод. посіб. / С.П. Нечай – Київ: Світоч, 2012 р.;
4. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О.М. Олексюк. – К.: Київ. Ун.-т ім. Бориса Грінченка, 2013р.;
5. Світайло С.В. Методика роботи з дитячим хоровим колективом: навч.-метод. посіб. / С.В. Світайло – Київ: Видавництво «КІМ», 2016 р.;
6. Смаглій Г.А. Сольфеджио: [підручник] / Г.А. Смаглій – Харків: «Ранок», 2013 р. Випуск 1-6;
7. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: навч. посіб. / В.Ф. Черкасов – Київ: ВЦ «Академія», 2016 р.
8. Левченко Л.Л. Музичне джерельце. – Київ, 2008р. Випуск 1-4;
9. Скачкова Т. Практичні завдання з курсу «Елементарна теорія музики». – Київ, 2004 р.;
10. Смаглій Г.А., Маловник Л. «Основи теорії музики». – Харків, 2005р;
11. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтв (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – Київ.: Освіта України, 2008р.;
12. Указ Президента України № 344/2013 від 26.06.13 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>